

“Femme bleue à la bouche triste”.
Aquarel·la 36,5x26.

Apunts entorn de l'obra pictòrica de Mercè Rodoreda

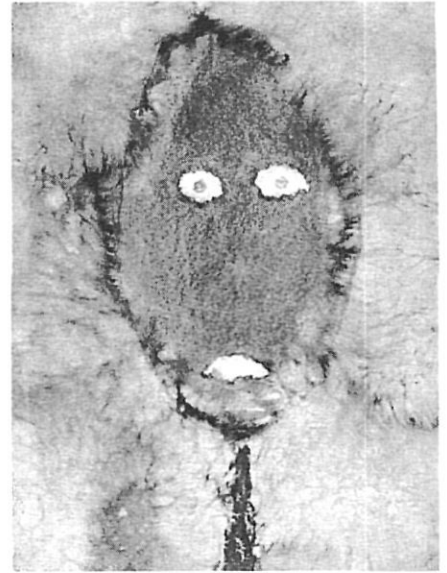
Maria Josep Balsach

« Semblo boja d'alegria. Els tinc tots dos –quadres– damunt de la cuina i tot escrivint-te, de tant en tant, me'ls miro. Els he firmat i tot. I encara els repetiré amb d'altres colors i en regalaré quan voldré fer alguna persona contenta. Un té el fons gris, l'altre el té vermell. Hi he fet aquelles figures sense braços, i només de mirar-los et ve com una mena d'alegria de boig». Rodoreda escriu aquestes –poques– paraules, primera referència documental de la seva obra pictòrica (1), a París, el vespre del 2 de juliol de 1953 per adreçar-les a Armand Obiols. Però potser no era aquesta la primera vegada que la Rodoreda es dedicava a la pintura. De fet, «aquelles figures sense braços» eren probablement la conseqüència de la idea de «fer una sèrie de *collages*, els uns seguint els altres i alhora completament independents» (2), que l'autora planejava exposar a Barcelona l'any 1957.

De fet, sabem que des de l'any 1939 fins ben entrats els anys cinquanta, la seva dedicació a l'escriptura fou gairebé nul·la. Eren els llargs anys d'exili, els anys en què «en general, la literatura, em feia venir vòmit» (3). Fou precisament a partir dels anys cinquanta que la Rodoreda –encara que d'una manera que podríem qualificar de diletant– va donar forma a l'etapa

Aquarel·la 36x25,5

Aquarel·la 36x25,5.

més interessant de la seva obra pictòrica. I si bé en algunes pintures hi podem veure la influència del cubisme i del surrealisme, és a l'entorn de l'expressionisme i, més concretament, en l'obra del pintor alemany Paul Klee, que ella, de manera gairebé mimètica, va anar construint el centre neuràlgic de la seva expressió artística.

L'expressionisme de Paul Klee, pintor vinculat al grup alemany *Der Blaue Reiter*, té implícit tot un programa teòric que es basa en la comunicació intersubjectiva, no mediatitzada, de la pintura. Klee vol representar la transmissió de la imatge en estat pur, sense manipulació, tal com aquesta apareix en els dibuixos dels infants. En un text sobre l'art i la creació integrat en el període de la *Bauhaus*, Klee escriu: «La llegenda de l'infantilisme de la meua manera de dibuixar ha de tenir el seu origen en produccions lineals, a les quals, segurament, he intentat d'aliar la idea de l'objecte: un home, per exemple, amb la pura presentació de l'element «línia». Per mostrar l'«home tal com és» hauria estat necessari un batibull de línies absolutament desorientador. Aleshores el resultat no hauria estat una presentació pura de l'element, sinó una confusió tan caòtica que ningú ja no l'hauria reconegut (...) Tot seguit he assajat totes les síntesis possibles, com-

binant i tornant a combinar-ho tot, però conservant, en el major grau possible, la puresa de la forma» (4). Klee, en la seva reducció formal a allò que és essencial, en voler mostrar l'home «tal com podria ser» per la puresa, estableix teòricament un lloc privilegiat per a l'artista, un lloc on es pugui portar a terme l'evolució que va del model a la matriu: és a dir, «un art que no reproduïx allò que és visible amb major o menor temperament, sinó que fa visible una visió secreta» (5).

És aquest l'espai en el qual l'obra de Mercè Rodoreda queda inscrita com a experimentació de la percepció de la realitat i potser l'espai que, paral·lelament, més s'adeia amb la seva manera de viure l'escriptura, on només existia el dret a la repetició, mai el de la correcció. En aquesta voluntat pictòrica en què no apareix la recerca d'estil, sinó l'expressió de la realitat subjectiva d'una manera directa i diàfana en la seva simplicitat, hi podríem veure també un paral·lisme amb el corrent artístic denominat *Art Brut*, i que és aquell art que —d'una manera semblant al *Naïf*— no segueix estils ni teories, sinó que neix de manera irreflexiva de l'inconscient, i mostra així tota la seva potència expressiva.

De fet, aquest art prové instantàniament, sense elaboració prèvia, de la

pròpia psicologia de l'individu, accentuant els seus estats perceptius. «*Femme à la bouche triste*» o «*Jeune homme au milieu de la nuit*» són excel·lents exemples d'una visió interioritzada on l'autora veu aparèixer rostres i figures que poden anticipar, de manera espectral, estats d'ànim de personatges la potència dels quals resseguirà literàriament la seva imaginació creadora.

Maria Josep Balsach
és crític d'art

(1) Vegeu CASALS, Montserrat, «Una mateixa manera de viure l'art i la literatura», a *Mercè Rodoreda. Obra pictòrica*, Generalitat de Catalunya, Barcelona 1991, pp. 7-8.

(2) *Ídem*, pàg. 7.

(3) Cit. per MIRALLES, Francesc, «La pintura com a retrobament», a *Mercè Rodoreda. Obra pictòrica*, op. cit., pàg. 9.

(4) KLEE, Paul, *Teoria del Arte Moderno*, Buenos Aires, 1976, pàg. 52.

(5) *Ídem*, pàg. 51.

Les il·lustracions d'aquest article procedeixen del catàleg de l'obra pictòrica de Mercè Rodoreda, publicat per la Generalitat de Catalunya.